

Tisdagen den 2 april

Kl. 13.00–15.01

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 12 mars justerades.

§ 2 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Barbro Westerholm* (L) avsåg sig uppdraget som suppleant i socialförsäkringsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Liberalernas riksdagsgrupp anmält *Barbro Westerholm* som ledamot i socialförsäkringsutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

ledamot i socialförsäkringsutskottet
Barbro Westerholm (L)

§ 4 Anmälan om ersättare för gruppledare för partigrupp

Tredje vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas partigrupp anmält *Henrik Vinge* som ersättare för gruppledare för partigrupp från och med den 1 april.

§ 5 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 4 april kl. 14.00*.

§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2018/19:28 för tisdagen den 26 mars i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från trafikutskottet.

§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2018/19:143

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:143 Reseavdrag vid arbetspendling
av Jan Ericson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 april 2019.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 26 mars 2019

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2018/19:144

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:144 Reseavdragets betydelse för matchningen
på arbetsmarknaden
av Jan Ericson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 april 2019.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 26 mars 2019

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2018/19:148

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:148 Fastighetsskatten
av Larry Söder (KD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 april 2019.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 28 mars 2019

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Prot. 2018/19:71

2 april

Interpellation 2018/19:150

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:150 Skattereformen

av Kjell Jansson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 april 2019.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 28 mars 2019

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2018/19:152

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:152 Företagsskatter

av Niklas Wykman (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 april 2019.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 28 mars 2019

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2018/19:153

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:153 Kemikalieskatten

av Tobias Andersson (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 april 2019.

Prot. 2018/19:71
2 april

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 28 mars 2019
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2018/19:154

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:154 Drivmedelsskatter
av Sofia Westergren (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 april 2019.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 28 mars 2019
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2018/19:159

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:159 Inofficiella äktenskap
av Mikael Eskilandersson (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 april 2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 28 mars 2019

Justitiedepartementet
Morgan Johansson

Interpellation 2018/19:160

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:160 Olagliga barnäktenskap
av Mikael Eskilandersson (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 april 2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 28 mars 2019

Justitiedepartementet
Morgan Johansson

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:161 Barns rätt till båda föräldrarna
av Mikael Eskilandersson (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 april 2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 28 mars 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

Interpellation 2018/19:162

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:162 Copyrightdirektivet

av Niels Paarup-Petersen (C)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 april 2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 28 mars 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Trafikutskottets betänkande

2018/19:TU10 Ändringar i lagen om elektronisk kommunikation, toppdo-
mänlagen och radioutrustningslagen

Näringsutskottets betänkande

2018/19:NU9 Återköpsprogram av aktier i Telia Company AB

Justitieutskottets betänkanden

2018/19:JuU12 Processrättsliga frågor

2018/19:JuU15 Unga lagöverträdare

Försvarsutskottets betänkande

2018/19:FöU9 Militära frågor

Utbildningsutskottets betänkanden

2018/19:UbU11 Gymnasieskolan

2018/19:UbU12 Vuxenutbildning

Miljö- och jordbruksutskottets utlåtande och betänkande

2018/19:MJU10 Kommissionens meddelande om en EU-ram för hormon-
störande ämnen

2018/19:MJU9 Naturvård och biologisk mångfald

§ 9 Svar på interpellation 2018/19:123 om Turkiet inför valet 2019

Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig om Sverige som egen stat avser att sända valobservatörer till Turkiet och uppmana andra länder, främst EU:s medlemsländer, att göra detsamma.

Interpellanten har också frågat mig vad jag avser att göra för att förmå Turkiet att frige de oppositionspolitiker från HDP, dess ledare Selahattin Demirtaş och Figen Yüksekdağ, alla borgmästare och folkvalda politiker och andra oppositionella, akademiker och intellektuella, som sitter i fängelse så att dessa kan utöva sina demokratiska rättigheter. Kakabaveh har även frågat mig vad jag avser att göra för att den inhumana isolering som Abdullah Öcalan utsätts för ska brytas.

Interpellanten har också frågat mig vad jag avser att göra för att förmå Turkiet att genomföra ett demokratiskt val värt namnet.

Kakabaveh har även frågat vad jag avser att göra för att förmå Turkiet att upphöra med sitt folkrättsbrott: att ockupera staden Afrin i Rojavaprovinns i Syrien.

Slutligen har interpellanten frågat mig vad jag avser att göra i FN och EU för att förmå president Erdoğan och den turkiska regimen att återuppta fredsförhandlingar med PKK.

Jag delar förstås Amineh Kakabavehs oro över utvecklingen i Turkiet vad gäller respekten för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Det är avgörande att de val som genomförs är fria, rättvisa och transparenta. Det gäller naturligtvis även de nyss genomförda lokalvalen i Turkiet.

Sverige har gett betydande bidrag till valövervakningsinsatser i Turkiet, exempelvis vid folkomröstningen 2017 och förra årets parlaments- och presidentval. Det skedde framför allt inom ramen för de insatser som koordineras genom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE. Vad gäller helgens lokalval har Europarådets kongress för lokala och regionala myndigheter genomfört en valobservationsinsats på inbjudan av Turkiet.

Fri opposition och fria, oberoende och kritiskt granskande medier är förutsättningar för ett pluralistiskt, demokratiskt samhälle. Detta framför regeringen kontinuerligt till turkiska företrädare i Stockholm, i Ankara och på andra ställen där vi möts. Även inom ramen för EU-samarbetet och i andra internationella sammanhang lyfter Sverige upp utvecklingen i Turkiet rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

För svenska utlandsmyndigheter i Turkiet är bevakandet av rättegångar, mot bland andra fängslade folkvalda parlamentariker, journalister och akademiker, en viktig del av den diplomatiska verksamheten. Det gäller exempelvis rättegångar som ägt rum mot de båda ledarna för oppositionspartiet HDP, Figen Yüksekdağ och Selahattin Demirtaş. Sverige verkar även för att andra länder ska bevaka rättegångar för att visa solidaritet och uppmärksamma de här fallen. Vi har i olika sammanhang krävt deras frigivning.

Som framgår i Utrikesdepartementets nyligen publicerade rapport om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Turkiet har situationen i turkiska fängelser förvärrats. Europarådets kommitté för förhindrande av tortyr, CPT, besökte 2016 och 2017 ett antal av Turkiets

fängelser, inklusive högsäkerhetsanstalter. CPT noterade godtagbar standard men också brister i form av långvarig isolering av dem som klassas som högsäkerhetsfångar. Sverige har i den universella granskningsmekanismen, UPR, inom FN:s råd för mänskliga rättigheter uppmanat Turkiet att förbättra situationen i landets fängelser.

Regeringen har vid upprepade tillfällen, alltsedan Turkiets militära operation påbörjades i Afrinprovinsen för mer än ett år sedan, kritiserat Turkiet för dess militära agerande. Folkkrätten måste respekteras, inklusive de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten. Det har framförts till företrädare för den turkiska regeringen vid flera tillfällen på olika nivåer, i FN:s säkerhetsråd och genom EU.

Det är oroande att Turkiets relationer med kurdiska grupper fortsätter att försämrats. Jag betonar ofta vikten av en återupptagen, trovärdig och inkluderande fredsprocess i Turkiet. En sådan skulle kunna leda till en positiv utveckling, inte bara för Turkiet utan för regionen i stort. Det framför vi också i våra samtal med turkiska företrädare, liksom inom EU och genom de dialoger EU har med Turkiet.

Anf. 2 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret! Jag vill också tacka för din solidaritet och för att du lyfter upp de här frågorna när det gäller såväl oppositionella politiker som HDP:s ledare och folkvalda.

I söndags var det lokalval i Turkiet. Trots att AKP förlorade makten i de tre stora städerna styrs landet fortfarande av den despotiske presidenten Erdoğan. Han har samlat all makt, såväl den lagstiftande som dömande och verkställande makten, i sina egna händer.

Mest angriper Erdoğan kurderna, de intellektuella och inte minst kvinnorna. Han deklarerade under valrörelsen och före lokalvalen att han inte kommer att respektera om kurderna väljer borgmästare som tillhör det prokurdiska partiet HDP. Erdoğan har till och med krävt att kurder som röstar på HDP ska lämna Turkiet. Han har redan avskedat 94 folkvalda borgmästare med stöd av ett dekret som kom i september 2016. Han hotar dessutom att avskeda borgmästare som i lokalvalen valts från HDP:s listor och att ersätta dem med AKP:are, från hans eget parti.

På Erdoğan's order sitter 50 av de avsatta borgmästarna än i dag i fängelse. Bland dem finns Gültan Kişanak som är känd från staden Diyarbakir. 21 av dem har dömts till långa fängelsestraff.

Inte bara borgmästare drabbas av Erdoğan's diktatoriska fasoner, hat och vrede. Under 2018 greps också 2 000 medlemmar i HDP. Enligt rapporter från HDP är 500 av dem fortfarande arresterade. Och 28 parlamentariska ledamöter för HDP sitter i fängelse. Det är fruktansvärt och diktatoriskt, om man tänker utifrån om Turkiet är en rättsstat eller inte.

Hundratusentals människor har blivit av med sina jobb. De har låsts in bakom galler. De är akademiker, statstjänstemän, journalister, lärare, oppositionella och så vidare. Sedan två och ett halvt år sitter också de tidigare språkrören för HDP, Selahattin Demirtaş och Figen Yüksekdağ, som utrikesministern också nämnde, i fängelse för att ha kritiserat Erdoğan i olika politiska tal.

Min fråga till utrikesministern var och är fortfarande: Kommer utrikesministern att kräva frigivning av borgmästarna, som Gültan, och de före detta ledarna för HDP?

Det är viktigt att lyfta upp dessa frågor i olika samtal men också att offentligt kräva frigivning av dessa politiskt valda personer. De har inte begått brott. De har precis som vi blivit valda och ska ha rätt att tala i talarstolen.

För närvarande hungerstrejkar 5 000 politiska fångar i Turkiet för sina grundläggande mänskliga rättigheter. Tre har nyligen avlidit. Jag ställde därför också en fråga om isoleringen av fångar och särskilt Abdullah Öcalans situation i fängelset. Även här utanför riksdagen hungerstrejkar kurder. Det är viktigt att Turkiet respekterar internationella konventioner om hur man behandlar fångar.

Anf. 3 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Vi är överens om det och om att utvecklingen i dagens Turkiet är mycket bekymmersam. Det är bra att det finns en bred enighet om detta i både Sveriges riksdag och EU. Det är klart att vi blir starkare om EU har en samfällid reaktion, och vill vi stödja en förändring i landet behöver Sverige och EU arbeta på bred front.

Låt mig säga något om lokalvalet, för många ögon riktades mot Turkiet inför helgens lokalval. Vi minns också de synpunkter som framfördes på genomförandet av folkomröstningen 2017 och valen till parlamentet och av presidenten 2018. Dessa synpunkter framfördes av OSSE:s Kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter, Odihr. Spelplanen var väldigt ojämn, och det var svårt för väljare att få opartisk information om olika alternativ eftersom det var ett likriktat och statskontrollerat medieutbud. Flera av dessa förutsättningar kvarstod vid valen i söndags, vilket var tydligt att se.

Valobservationsinsatser genom OSSE är en viktig del av vårt demokratistöd. En förutsättning för att Odihr ska kunna genomföra en insats är en inbjudan av det aktuella landet, men Turkiet bjöd inte in Odihr att observera lokalvalen. Däremot bjöd man in Europarådets kongress för lokala och regionala myndigheter att observera valet. Kongressen genomförde en insats som bestod av 22 internationella observatörer, och de var närvarande i landet från den 27 mars till den 1 april.

Eftersom detta var en av dina frågor tänkte jag att det var viktigt att berätta om det.

Tio grupper observerade olika valstationer runt om i landet och publicerade sedan preliminära uppgifter och slutsatser om hur valen genomfördes. Observatörerna säger att det inte är enbart det praktiska genomförandet av valdagen som avgör om val är i enlighet med Europarådets principer, utan för att uppfylla dessa principer krävs också ett robust rättsväsen, yttrandefrihet och ett pluralistiskt medielandskap samt att statens insatser inte används för att gynna bara vissa partier.

Det är tyvärr uppenbart att Turkiet inte kan garantera dessa grundläggande demokratiska rättigheter och principer.

Vår ambassad i Ankara har också följt genomförandet av lokalvalen, och det är en viktig uppgift för oss liksom att vi följer rättegångar och så. Vi har också genom biståndet gett stöd till en kampanj som syftar till att öka valdeltagandet.

Regeringen ha upprepade gånger tydligt kritiserat att oppositionspolitiker i Turkiet fortfarande sitter fängslade. Vår kritik gäller inte minst situationen för HDP:s partiledare. En förutsättning i pluralistiska och demokratiska samhällen är att partier och kandidater tillåts verka i enlighet med sina mandat och på lika villkor. Vi har visat solidaritet med HDP-ledarna, inte minst genom rättegångsbevakning.

Nu måste vi fortsätta att sätta press på Turkiet att återvända till en fredsprocess med kurdiska grupper och att stärka demokratiska verktyg såsom fria medier och rättvisa förutsättningar för alla partier.

Anf. 4 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern.

Ja, det är viktigt att Sverige samarbetar med andra EU-länder, som Tyskland, som har varit tydligt vad gäller Turkiet, och Frankrike med flera. En lösning på den kurdiska frågan är en förutsättning för fred i Mellanöstern. Liksom det palestinska folket i Palestinakonflikten står det kurdiska folket under press och förtryck av olika stater som inte vill att de enska existera.

Yttrandefrihet, mänskliga rättigheter och demokrati är viktigt för Sverige som är en stor humanitär och feministisk rättsstat. Halva den turkiska befolkningen är kvinnor, och den 8 mars besköt Erdoğan kvinnomarschen i Istanbul. När kvinnorna skulle tala satte man på ett böneutrop för att störa dem, och sedan sa man att de var antimuslimska kvinnor som demonstrerade under ett böneutrop och besköt dem.

Ur många olika synpunkter är det viktigt att kritisera Turkiet och kräva demokrati och mänskliga rättigheter. Turkiet är ju fortfarande ett kandidatland till EU.

De fattiga delarna av Turkiet är hårt drabbade av den ekonomiska situationen, inte minst de kurdiska områdena, som är väldigt ekonomiskt eftertagna. Vad gör kurdiska ungdomar om de inte kan gå i skolan, om de beskjuts och om de förnekas sina rättigheter? Jo, de går upp i bergen och tar till vapen i peshmerga och gerilla.

Turkiet vill inte att denna konflikt ska lösas. Turkiet har annekterat Afrin, en stad och ett folk som från början stod helt ensamt mot Daish. Tillammans med andra grupper fick de bort Daish i hela regionen. Men Erdoğan vill inte ha kurderna som sin granne utan hellre Daish, och därför hotar han att anfälla med militär. Erdoğan och Turkiet har flera gånger anfällt Kurdistan och Irak. För inte länge sedan förstördes byar, och 20 människor mördades, varav några var minderåriga.

Turkiet gör precis vad det vill i denna region. Därför behövs det en röst, och särskilt Sveriges och utrikesministerns röst är viktig. Om inte den kurdiska frågan kommer upp på förhandlingsbordet kommer det kurdiska problemet aldrig att lösas, vare sig i Irak, Syrien, Turkiet eller Iran. Om man inte tvingar Turkiet till förhandlingsbordet kommer det hela tiden att blåsa upp konflikter, där kvinnor och oskyldiga får betala.

Vill utrikesministern på något sätt samla regeringarna i EU och lyfta upp dels frågan om politiska fångars frigivning, dels den kurdiska frågan och annekteringen av Syrien?

Anf. 5 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Låt mig säga något om hur Sverige engagerar sig. Regeringens engagemang för Turkiet gäller hela dess befolkning, och vi avser att fortsätta att tala med en bredd av aktörer i landet. Vi är oroad över det krympande utrymme som vi ser att oppositionen och det civila samhället verkar inom.

Vi har ett bilateralt reformstöd till Turkiet, och genom det vill vi bidra framför allt till ett livskraftigt civilsamhälle i landet. De organisationer som får svenskt bistånd är bland annat aktiva inom områden som rör mänskliga rättigheter, inte minst yttrandefrihet, demokratifrämjande och jämställdhet.

Vi verkar för att EU ska ha en gemensam och tydlig Turkietspolitik, och jag tror att vi anses höra till de länder som är mest aktiva i denna fråga inom EU. Vi har varit drivande i att få till stånd tydliga EU-uttalanden inom bland annat OSSE och Europarådet, inte minst med bäring på till exempel mediefrihet i Turkiet. Yttrandefrihet, mediefrihet och fri press är förutsättningar för ett demokratiskt samhälle. En annan förutsättning är att partier och kandidater kan bedriva sitt politiska arbete och delta i val på lika villkor.

Regeringen har ända sedan Turkiets militära insats påbörjades i Afrin vid upprepade tillfällen kritiserat Turkiet för dess militära agerande. Detta har vi framfört bilateralt vid flera tillfällen, också i FN:s säkerhetsråd och i EU. I EU:s senaste rådsslutsatser om Syrien uttrycker vi utrikesministrarna en tydlig kritik mot operationen och oro för de humanitära konsekvenserna. Vi uppmärksammar också den folkrättsliga dimensionen av Turkiets agerande, och vi betonar att rättsliga skyldigheter måste respekteras.

På initiativ av Sverige och Kuwait antog FN:s säkerhetsråd enhälligt resolution 2401 förra året. Där kräver rådet vapenvila i hela Syrien för att möjliggöra humanitärt tillträde. Vi var tydliga med att detta också gäller Afrin, och vi har uttryckt kritik när resolutionen inte efterlevts.

Människor som tvingas fly på grund av Turkiets militära operation måste ges möjlighet att återvända på ett säkert, frivilligt och värdigt sätt. Vi har därför sett med stort allvar på att rebellgrupper stödda av Turkiet har plundrat flyktingars hem i Afrin, och vi har fördömt detta.

Det finns ingen militär lösning på konflikten i Syrien. Detta gäller oavsett om vi tittar på Turkiets agerande i Afrinprovinsen eller på konflikten i dess helhet. Det enda sättet att få slut på våldet och skapa en hållbar fred är genom en FN-ledd politisk process. Alla sådana processer måste inbegripa kvinnor, som utgör hälften av befolkningen där och i resten av världen. Det blir ingen hållbar fred om inte kvinnorna inkluderas.

Anf. 6 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Tack för redogörelsen, utrikesministern!

Jag vet att utrikesministern är engagerad. Jag vet att Sverige är en stor humanitär biståndsgivare i olika sammanhang. Detta ger en stolthet över Sverige på många sätt. Problemet är att Turkiet inte lyssnar, trots alla redogörelser som den som utrikesministern nu framförde. Turkiet vill inte lyssna. Turkiet vill fortsätta både med militära hot och med att fängsla ännu fler folkvalda politiker. Det var nära i går kväll, till exempel, när man hörde att man förlorat valet. Det ville man inte acceptera, och man ville inte ens räkna tiotusentals röster. Men det hjälper inte, för demokratin

måste ändå segra någon gång. I Turkiets fall vill dock Erdoğan tyvärr inte det. Han vill ha enmansvälde i Turkiet och säger att alla andra är islamofober. Så försöker han framställa hela Europa, för det får man kritisera.

Det är därför viktigt att Sverige går i bräschen för att EU tillsammans ska kritisera ännu starkare och kräva frigivning av de politiska fångarna. Jag hoppas verkligen att utrikesministern fortsätter att göra detta när det gäller isoleringen av politiska fångar, däribland Öcalan. Annars kommer folk att stå här utanför och protestera, med all rätt. I Turkiets fångelser hungerstrejkar politiker på grund av situationen där. Man respekterar inte internationella lagar och normer.

Min förväntning är att Sverige fortsätter att driva på och fördömer Turkiet nu.

Anf. 7 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Tack till Amineh Kakabaveh.

Vi möts regelbundet i dessa debatter, som i hög grad är ett uttryck för den frustration som vi känner efter ofta långvariga perioder då vi har kritiserat och använt alla våra ord, som vi politiker har som verktyg. Ord betyder något. Vi har våra samarbeten och alla våra plattformar för att göra tydligt vad vi tycker och vilka krav vi vill framföra, och ändå ser vi att det inte rör sig i den riktning som vi skulle önska. Ibland går det åt alldeles fel håll. Så ser den politiska verkligheten ut, och då måste vi fundera över om vi behöver fler politiska instrument. För EU:s del har det handlat om att vi inte längre har några pågående medlemskapsförhandlingar. Detta innebär att vi kan införa sanktionsbestämmelser i vissa fall gentemot länder. Den typen av verktyg har vi också.

Det ska vara alldeles klart för alla att vi tar varje möjligt tillfälle att ta upp våra budskap med turkiska motparter. Vi gör detta mycket aktivt via både FN och EU. Vi gör det också på egen hand, och regeringen kommer att fortsätta att kräva att folkrätten och mänskliga rättigheter respekteras och att man lever upp till internationella konventioner och visar ett mänskligt ansikte. Amineh Kakabaveh kan vara helt övertygad om att vi kommer att fortsätta detta arbete med full kraft.

Tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2018/19:129 om Sverige och den internationella feministiska kampen

Anf. 8 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig om jag anser att Sverige ska driva en kraftfull politik i FN och i andra internationella organ för kvinnors rättigheter. Interpellanten har också frågat mig om Sverige ska driva en kraftfull politik i FN och EU mot hedersförtryck, barn- och tvångsäktenskap och könsstympling samt om jag avser att driva kravet på att FN genomför en inventering och undersöker i vilken utsträckning medlemsländers nationella lagstiftning ligger i linje med FN:s deklaration om

de mänskliga rättigheterna och FN:s deklarationer om kvinnors och barns rättigheter.

Det är nu mer än fyra år sedan regeringen lanserade en feministisk utrikespolitik, med målet att främja kvinnors och flickors rättigheter, representation och resurser. Detta innebär att all vår utrikespolitik ska ha ett jämställdhetsperspektiv.

Vi ser nu hur fler länder inspireras och tar efter. Vårt arbete har lett till att temat kvinnor, fred och säkerhet får större uppmärksamhet inom FN, EU och OSSE. Vårt kvinnliga medlingsnätverk är aktivt i flera regioner och arbetar för konfliktlösning i allt fler länder. Vi har för första gången i FN:s historia en generalsekreterare i FN som kallar sig feminist. Vi kan vara stolta över vårt engagemang och över att vårt konsekventa arbete gett resultat.

Sverige har oförtrutet drivit på arbetet mot alla former av könsrelaterat våld, bland annat genom att driva på frågan inom FN och EU och genom samarbete med internationella brottmålsdomstolen, ICC. Att motverka könsrelaterat våld är ett av de centrala områdena i den nya globala strategin för jämställdhet i utvecklingssamarbetet, som finansieras med sammantaget 1 miljard svenska kronor under fem år.

Sverige ger också ett omfattande stöd till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Vi finansierar bland annat insatser för preventivmedel, säker och laglig abort och sexualundervisning.

Sverige stöder också de FN-organisationer, bland annat UN Women, UNFPA och Unicef, som internationellt och lokalt motverkar barn- och tvångsäktenskap, könsstymning och hedersförtryck. Vi verkar för att internationella ramverk och normer fördömer dessa företeelser. Vi har också stöttat civilsamhällesorganisationer och andra aktörer som arbetar mot könsrelaterat våld genom bland annat stödcenter för utsatta kvinnor, hjälptelefonlinjer, juridiskt stöd för offer för våld i nära relationer samt arbete med förövare.

FN:s råd för mänskliga rättigheter fyller en viktig funktion i att följa och övervaka kvinnors och flickors åtnjutande av mänskliga rättigheter. Jag lyfte särskilt denna fråga i mitt anförande i MR-rådets 40:e session i Genève i februari i år. Kommittén för FN:s konvention om avskaffande av diskriminering av kvinnor, även kallad Cedaw, gör ett viktigt arbete genom att granska staters arbete för att förhindra diskriminering av kvinnor. Samtidigt återstår mycket arbete, det vet vi alla här. Vi går nu in i en ny mandatperiod med fortsatt kraft i den feministiska utrikespolitiken. Vi ska fortsätta vårt arbete med kvinnor, fred och säkerhet samt verka för att den frågan får ännu större uppmärksamhet i organisationer som FN, EU och OSSE. Vi fortsätter vårt omfattande stöd till SRHR. Vi ska arbeta mot människohandel, och vi ska också i än större utsträckning sprida erfarenheter av den svenska sexköpslagen.

Sveriges plats som ett av de mest jämställda länderna i världen är resultatet av ett politiskt engagemang och långsiktigt arbete. Inte minst civilsamhället och kvinnorörelsens organisationer har en viktig betydelse för detta.

Sverige ska fortsätta vara en ledstjärna i den internationella kampen för alla kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

Anf. 9 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Jag tackar utrikesminister Margot Wallström för en omfattande redogörelse. Vissa insatser som Sverige har gjort är naturligtvis bra, och det är en bra redogörelse som utrikesministern lämnar om vad som har gjorts. Men ur svensk synvinkel vore det närmast en skandal om Sverige inte gjorde det som har gjorts. Utrikesministern räknar upp en rad internationella organ där Sverige har varit aktivt.

Jag ställde faktiskt en fråga och hade ett mycket konkret förslag om att Sverige borde kräva en inventering av vilka stater som har kvinnodiskriminering inskriven i lag, trots det som står i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och om kvinnors och barns rättigheter. Det kanske kan vara en känslig fråga. Men jag vill faktiskt ställa frågan och framföra mitt förslag om inventering, även om det kanske är lite knöligt och kontroversiellt. Men om man inte pekar på ett missförhållande och inte preciserar sina krav kommer man inte heller till rätta med detta.

Varför har vår feminism i Sverige väckt så stor uppmärksamhet? Jo, det är därför att vi har vågat kritisera oss själva och ifrågasätta. Det gör vi i dag också med metoo och insatserna mot hedersförtryck.

Genom att ställa sådana krav pekar man ut dem som på detta sätt diskriminerar kvinnor. De ska pekas ut och faktiskt skambeläggas. Jag skulle till och med vilja använda ett starkare uttryck, nämligen att de faktiskt ska brännmärkas. Det är könsapartheid i till exempel Saudiarabien, Förenade Arabemiraten, Afghanistan, Pakistan, Somalia, Iran och många andra länder, och kvinnor diskrimineras i lagstiftningen. Dessa länder har samma röst i FN som Sverige.

Min fråga är: Kommer utrikesministern att se till att tillsätta en kommission för att se över lagarna om detta i dessa länder, där halva befolkningen – kvinnor och barn – diskrimineras på grund av att de är kvinnor? I många länder könsstympas till exempel miljoner kvinnor och flickor årligen, även om detta kanske inte finns med i lagstiftningen. I vissa länder i Afrika har man börjat ifrågasätta detta. Men i många andra länder gör man inte det. Det handlar om rädsla i fråga om mödomen och mödomshinnan, trots att mödomshinnan inte finns. Men detta styrs av stater och deras lagar eller oskrivna lagar.

När man ser djupare på detta tänker man: Hur kan det vara möjligt att sådana länder där barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning finns, och som 2019 har medeltida lagstiftningar, har samma röst i FN som Sverige och andra demokratiska länder? En enskild individ som faktiskt har en demokratianda inom sig kan inte acceptera att miljoner flickor och kvinnor könsstympas, gifts bort genom tvångsäktenskap och mycket annat. Kvinnor blir till och med stenade på grund av utomäktenskapliga förhållanden i länder som sitter i FN. Detta menar jag att vi borde göra någonting åt.

Anf. 10 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Den feministiska utrikespolitiken har inneburit en revolution på samma sätt som metoo-rörelsen, och de går hand i hand. Det handlar ju om halva befolkningen som har varit förtryckt under så lång tid, och det handlar om mänskliga rättigheter.

Vi får inte glömma att det är bara ungefär fyra år sedan, i oktober 2014, som den feministiska utrikespolitiken började. Det är egentligen inte så lång tid, men det känns som oceaner av tid eftersom den har fått ett så stort genomslag. Det handlar inte bara om att Sveriges regering var den första regeringen som hade en feministisk utrikespolitik, utan det var också den första regeringen som också kallade sig för en feministisk regering. Det innebär inte bara att det är hälften kvinnor och hälften män i regeringen utan att hela politiken ska genomsyras av jämställdhet och att man ska ha ett feministiskt perspektiv.

Kampen har bara påbörjats. Vi har jobbat i fyra år. Men detta är sådant som har pågått i hundratals eller tusentals år, alltså strukturer som tar lång tid att förändra. Jag tycker ändå, efter dessa fyra år, att man kan se att det har hänt enormt mycket. Inte minst kan man se hur detta sprider sig och hur fler länder får upp ögonen för Sverige, de flesta på ett positivt sätt. Sedan finns det naturligtvis många konservativa krafter som ser detta som ett hot. Men att man ser detta som ett hot visar bara att vi har lyckats nå fram med detta.

Även när det gäller kontroversiella frågor som inte borde vara kontroversiella, som kvinnors rätt att bestämma över sina egna kroppar och flickors rätt att bestämma över sina egna kroppar, har vi varit mycket tydliga och nått fram.

Precis som utrikesministern nämnde finns det ett arbete i till exempel UN Women som speciellt nämner till exempel könsstympning. Hedersvåld, tvångsäktenskap, barnäktenskap och könsstympning går hand i hand, alltså att kvinnor och flickor inte får bestämma över sina egna kroppar och inte får bestämma över sina egna liv.

Jag tror att det också är viktigt att poängtera att detta måste gå hand i hand med annat. Vi ser nämligen att där det är svår fattigdom, konflikter, krig och våld kommer flickors och kvinnors rättigheter längst ned. Det är det som prioriteras bort direkt. Därför måste arbetet för kvinnans rättigheter gå hand i hand med fattigdomsbekämpning, med fredsarbete och med nedrustning. Det är också så vi kan se till att rättigheterna bibehålls. Annars blir det en backlash där kvinnor drabbas. Vi kan se att det sexuella våldet ökar i krig och att det också används som ett vapen, vilket utrikesministern uppmärksammade världen på redan när hon hade detta speciella uppdrag i FN om sexuellt våld i konflikter.

Kvinnor blir tyvärr också ofta en handelsvara. Man kan se det när det gäller IS fruktansvärda slavhandel. Men man kan också se att risken ökar för tvångs- och barnäktenskap. Det är naturligtvis patriarkala strukturer som är huvudproblemet. Men fattigdom förstärker problemet där kvinnor används som ett ekonomiskt medel.

Sverige har aktivt bidragit till att Världsbanken har kartlagt 173 länder när det gäller diskriminering. Där gäller kvinnors rättigheter som en tydlig diskriminering.

Jag tycker att detta är en bra ingång som vi ska fortsätta jobba med. Det är möjligt att man ska ha något annat utöver det. Men det är viktigt att vi har denna kartläggning och följer upp hur det går, som Amineh Kaka-baveh nämner.

Anf. 11 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh ställer en viktig fråga, nämligen: Hur följer vi upp? Hur vet vi hur saker och ting utvecklas?

Som svar kan jag säga att Sverige är ett av två länder i världen som gör omfattande rapporter om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Förra året presenterade vi 135 rapporter, och vi har fortsatt i år. I år har vi fokuserat mer geografiskt, men vi kommer att täcka mer och mer så småningom. Även genom alla de FN-organ som just har till uppgift att exempelvis följa kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter runt om i världen görs den här kartläggningen.

Detta är väldigt utförligt; de MR-rapporter vi gör täcker alla dessa frågor – i stor detalj, faktiskt. Därför är det lättare för oss att genom alla våra utlandsmyndigheter följa upp. Vi kan föra diskussioner med civilsamhället om hur vi ska arbeta mot könsstämpning eller barnäktenskap. Jag såg det också själv, till exempel när jag reste till Lake Chad-regionen – till både Niger och Tchad – för att prata med företrädare där. Vi har med oss en rad fakta och uppgifter som kan användas i dialogen med politiska beslutsfattare. Det är väldigt viktigt.

Jag känner mig alltså trygg med det vi gör som enskilt land. Vi är nämligen unika i det sätt på vilket vi skriver MR-rapporter men också i att vi förstås arbetar såväl via FN-organen och i EU som i andra sammanhang – inte minst i rådet för mänskliga rättigheter i Genève och de regelbundna rapporter och översynen som görs där – för att kunna följa den här frågan i alla dess detaljer.

Sedan kan man också säga att även det normativa är viktigt. Det startar egentligen i deklARATIONEN om mänskliga rättigheter. I FN-stadgan, som snart fyller 75 år, står det att ett av syftena med FN är att främja respekten för mänskliga rättigheter utan åtskillnad mellan könen. Det normativa arbetet med att förhindra hedersförtryck och barn- och tvångsäktenskap är helt centralt, och därför ska vi förstås fortsätta både med att upprätthålla normgivningen och med att följa upp det mycket konkret inte bara i våra egna rapporter utan också genom alla FN-organ.

När man möts i FN-sammanhang, till exempel som man gjorde i New York nyligen för att diskutera Pekingplattformen eller när man träffas för att prata om Agenda 2030 och så vidare, är en viktig del att kunna kontrollera hur länderna lever upp till sina ambitiösa åtaganden. Kommittén för FN:s konvention om avskaffande av diskriminering av kvinnor gör ett jätteviktigt arbete genom att granska staters arbete med att förhindra diskriminering av kvinnor, precis som Världsbanken har gjort med återkommande rapporter om att det fortfarande finns diskriminerande lagstiftning kvar på väldigt många håll, inklusive i vår egen världsdel.

Jag kan alltså bara hålla med om den verklighetsbeskrivning som Amineh Kakabaveh ger och förstås också om behovet av att fortsätta både det normgivande arbetet och den konkreta uppföljningen land för land.

Anf. 12 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Tack för redogörelsen, utrikesministern!

Jag är helt säker på att Sverige gör jättemycket och att utrikesministerns och Sveriges ambition är stark. Det vet vi, men min fråga är: Okej, det skrevs rapporter om 135 länder förra året, men vad har man åstadkom-

mit? Vilka länder med en lagstiftning som är barbarisk och bygger på medeltida lagar blev brännmärkta eller fick påpekandet att de, som sitter i FN på samma villkor som andra, måste ändra i sina lagar? Utan det kommer det här att fortsätta.

I rapporten om länderna söder om Sahara, där barnnäktenskap är vanligt, står det att antalet flickor i Afrika kommer att öka från 275 miljoner till 465 miljoner fram till 2050. Om man inte gör någonting i dag, på väg dit, kommer detta att öka. Det finns färskare rapporter om att 650 miljoner kvinnor har blivit könsstympade eller gifts bort när de var barn. Det är bra att skriva rapporter om denna barbariska behandling av kvinnor, men man måste också kunna använda rapporterna.

Jag menar att Sverige som enskilt land i FN ska föreslå en konferens om hedersfrågorna. Det är nämligen viktigt. Jag vet att man i många länder i Europa känner till att det finns problem med hederskultur; problemet är att det även finns en handfallenhet. Jag tror personligen att en av orsakerna till detta är att flera av dessa stater har ett kolonialt förflutet. Rasismen utgjorde en del av det koloniala förtrycket, och jag skulle vilja säga att många politiker i Europa lider av dåligt samvete för sin historia. De vill inte framstå som rasister eller kulturimperialister, och därför faller de till föga när det gäller kvinnors och barns rättigheter.

Inom olika kulturer i världen finns det ett fördjupat patriarkalt och religiöst förtryck, och det menar jag att man måste kunna påpeka. Om vårt feministiska stöd till andra länder, till exempel för att kvinnor ska få möjlighet till ekonomisk självständighet för att kunna utbilda sig, hindras av lagar och kulturer måste dessa regeringar underlätta – precis som i andra länder där man har underlättat och stiftat lagar. Om själva lagstiftningen till exempel inte tillåter kvinnor att vara självständiga kommer det inte att fungera.

Mina frågor är därför: Kommer utrikesministern att ta initiativ till in-ventering, särskilt när det gäller länder med barbariska lagar? Kommer Sverige att i FN ta initiativ till en konferens om hedersförtrycket?

Anf. 13 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det är självklart viktigt att man i lag förbjuder kränkningar av flickors och kvinnors mänskliga rättigheter, men det räcker inte. Om vi tittar till exempel på barnnäktenskap och könsstympning ser vi att det förekommer även i länder som har förbjudit det.

Ofta är det djupt kulturellt rotat; just när det gäller till exempel könsstympning kan man inte ens säga att det är religiöst betingat, utan det finns kulturer som gör att detta tyvärr går i arv. Det innebär att den generation som har utsatts för det utsätter nästa, och så fortsätter det. Det är klart att lagstiftning hjälper – det är ändå det första steget när det gäller att sätta ned foten för vad man tillåter och inte – men detta är tyvärr utbrett även i länder där det har förbjudits.

Jag tror därför att det är väldigt viktigt med bistånd och stöd till dem som arbetar mot detta. Nu har vi detta som exempel, och sedan finns det ju tvångsäktenskap och andra former av förtryck. Det har dock visat sig att det faktiskt kan få effekt om en kvinna som är speciellt utbildad, till exempel en barnmorska, reser runt i byarna och undervisar om konsekvenserna av könsstympning och att det finns en annan väg att gå. Vi har exempel på att det kan fungera. Det sker inte över en natt, utan det sker långsiktigt.

Jag tror att vi måste göra både och. Jag tror att vi måste sätta tryck på lagstiftningen, både på internationell nivå – att man pressar länder som kränker mänskliga rättigheter – och på de inhemska lagarna. Men det handlar också om bistånd och annat arbete som kan undergräva detta på längre sikt. Jag tror också att det är bra att som Sverige vara självkritiska. Vi tillhör ju de länder som anses ha kommit längst, men vi ska kritiskt granska vårt eget land. Det tror jag är viktigt för att vi ska kunna vara en förebild. Vi kan alla göra mer, och det är det kampen handlar om.

Anf. 14 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar först och främst Hillevi Larsson, för en del av det hon sa var detsamma som jag ville säga till Amineh Kakabaveh.

Jag tror som sagt att vi delar verklighetsanalysen och beskrivningen av hur utmaningarna ser ut runt om i världen. Trots ambitiösa målsättningar och trots att vi har rättskonventioner och annat råder det långt ifrån jämställdhet runt om i världen.

Brännmärkning ingår inte i den diplomatiska verktygslådan. Vi använder oss av alla de uppgifter vi har – till exempel använder våra utlandsmyndigheter de MR-rapporter som vi sammanställer själva i vårt eget land.

Hur använder man dem? Till exempel ser man till att följa upp. Om man vet att det finns diskriminerande lagstiftning försöker man att ordna en dialog med beslutsfattare för att kanske se till att dela med sig av de erfarenheter som vi har. Kanske försöker man tillsammans med andra nordiska länder att skapa en dialog och debatt och se till att det finns någon som lyssnar på kvinnorna och att de får framföra sina egna synpunkter.

Vi använder också vårt bistånd till att kompensera, för vad ska man säga om ett stort land som USA? Ska vi brännmärka också USA, som förföljer kvinnor som vill ha tillgång till lagliga aborter? Hur ska vi betrakta alla de länder som har en lång väg kvar eller där vi rent av har sett en tillbakagång när det gäller kvinnors rättigheter?

Vi måste fortsatt engagera oss när det gäller dessa länder. Vi kompenserar för att ett land som USA har dragit tillbaka sitt stöd till projekt runt om i världen som rör sexuell och reproduktiv hälsa. Vi fortsätter att se till att sakta men säkert förändra denna verklighet.

Jag har ingenting emot något av dessa teman – konferenser i FN-sammanhang eller vad som nu är det bästa sättet. Jag är säker på att denna fråga också togs upp under den vecka som nyss har varit i samband med kommittén Cedaw, som arbetar för kvinnors rättigheter.

Vi ska fortsätta att arbeta med dessa frågor, både konkret och med det normgivande och politiska arbetet, för att se till att det blir en förändring.

Att ta ifrån länder deras FN-platser tror jag inte hjälper – det är sällan isolering hjälper. Däremot ska vi fortsätta att markera och säga ifrån när vi märker att framsteg vänds till bakslag för kvinnor runt om i världen.

Det är tyvärr en sådan utveckling vi har sett på sistone. Ofta är det autokrater – mycket självsvåldiga politiska ledare – som börjar sin politik med att se till att de kontrollerar kvinnors utseende, klädsel eller beteende på ett sätt som flyttar oss tillbaka i tiden.

Jag tror att jag har gjort mig känd för att våga säga vad jag tycker om en del metoder som har använts. Jag tror att det blir aktuellt även i nästa fråga att diskutera vad vi kan göra. Här bör länder som har samma syn på behovet av jämställdhet komma samman och agera gemensamt med ett

tydligt budskap om nödvändigheten av jämställdhet och jämlikhet runt om i världen.

Anf. 15 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Det är glädjande att vi är överens. Detta är viktiga frågor, och alla som har lite humanism inom sig borde egentligen agera mot det barbari som barn och kvinnor får utstå i många delar av världen.

Jag menade inte att man helt och hållet ska ta ifrån länder vetorätten. När det finns sådana här lagar kan man dock – som den första feministiska utrikesministern skulle kunna påpeka – undra varför dessa länder ska vara med på samma villkor. Några länder borde vara observatörer i FN i stället för att ha fullt medlemskap.

Jag menar att man också bör använda andra metoder. Jag vet att represiva metoder inte alltid är bra eller kännbara, men ibland kan sådana metoder användas som en markering i fråga om halva befolkningen i många länder. Hundratals miljoner kvinnor, flickor och barn utsätts dagligen och årligen för de värsta av övergrepp. Därför menar jag att det är dags att gå från den tysta diplomatin till någonting kännbart.

Jag hoppas att utrikesministern kommer att ta upp förslaget om en inventering och en konferens i FN om de länder där hedersförtryck, könsstympling och barnäktenskap förekommer. Problemet ligger i deras lagstiftning. Jag vet att lagen inte ändrar allt, men lagen är ett viktigt skydd.

Anf. 16 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh vet mycket väl att om det finns ett område där vi inte använder oss av tyst diplomati utan den raka motsatsen är det detta. Vi har skrutit om en feministisk utrikespolitik, och vi har varit tydliga med vad detta innebär: Kvinnor och flickor ska åtnjuta samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter i ett samhälle som män. De ska ha samma lagliga och mänskliga rättigheter. De ska vara representerade och ha en röst överallt där viktiga beslut tas. Resurser ska dessutom gå också till deras behov.

Vi fortsätter att vara högljudda, vill jag säga. Men det är klart: Det skulle inte bli så väldigt många länder kvar i FN om vi skulle utesluta alla dem som vi inte tycker riktigt genomför jämställdhet så som vi skulle vilja. Då skulle vi bli ganska få kvar. Däremot ska vi förstås fortsätta att arbeta med att följa upp våra rapporter via alla våra utlandsmyndigheter och via de organisationer och plattformar som vi har för att agera. Detta kan Amineh Kakabaveh vara alldeles övertygad om.

Vår plats som ett av de mest jämställda länderna är ett resultat av ett långsiktigt och systematiskt arbete, och vi behöver fortsätta att övertyga andra länder om att även de ska göra detta arbete.

Dessa teman är absolut lämpliga för en debatt framöver. Inte minst såg jag själv i Tchad och Niger behovet av att se till att man stoppar barnäktenskap. Allt som plågar och förföljer kvinnor och flickor runt om i världen måste vi göra upp med. Amineh Kakabaveh och andra kan vara övertygade om att Sverige också i fortsättningen ska gå i spetsen för detta arbete.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 17 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig vad jag gör för människorättsadvokaten Nasrin Sotoudeh och andra fängslade kvinnor i Iran. Vidare har Amineh Kakabaveh frågat på vilket sätt Sverige kan stödja Nasrin Sotoudeh och andra kvinnliga människorättsförsvarare i landet. Hon har också frågat mig om jag avser att kalla upp Irans ambassadör för samtal om kvinnornas situation i Iran.

Domen mot Nasrin Sotoudeh är ännu ett exempel på hur den iranska regimen inte respekterar rättsstatens principer. Utrikesdepartementet har därför i Stockholm tagit upp fallet Sotoudeh under samtal med seniora iranska företrädare på hög nivå, inklusive den iranske ambassadören. Den svenska hållningen har framförts på flera nivåer, inklusive högsta tjänstemannanivå, och detta skedde omgående efter att domen blev känd.

Jag har också offentligt sagt att jag står bakom EU:s uttalande i frågan. EU förväntar sig en omedelbar översyn av Nasrin Sotoudehs dom samt att Iran säkerställer skyddet för hennes rätt att överklaga domen. Yttrandefriheten och förenings- och församlingsfriheten är hörnstenar i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, som Iran är part i och förväntas efterleva.

Situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran är fortsatt mycket dålig. Sveriges position vad gäller respekten för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer är tydlig, och vi har upprepat kritiserat Iran för deras brister. Detta inkluderar tillämpning av dödsstraffet, som vi fördömer i alla dess former. Vi kommer fortsätta att ha en tydlig dialog med iranska företrädare om situationen i landet.

Diskriminering av kvinnor och flickor är exempel på frågor som regelbundet tas upp i vår dialog med Iran. Ett konkret resultat av dialogen är det bilaterala samförståndsavtalet om samarbete för ökat kvinnligt deltagande från februari 2017. Avtalet, som följs upp av Svenska institutet, omfattar såväl arbetsmarknaden som samhällslivet. Kvinnors ekonomiska egenmakt är en viktig del i arbetet med den feministiska utrikespolitiken.

Att skydda, främja och stödja ett brett spektrum av människorättsförsvarare är en annan tydlig prioritering i svensk utrikespolitik. Fängslandet av Nasrin Sotoudeh är bara det senaste av flera tecken på den negativa utvecklingen för människorättsförsvarare i Iran.

Genom vår ambassad i Teheran deltar vi i gemensamma EU-démarcher till det iranska utrikesdepartementet och rättsväsendet.

Anf. 18 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för redogörelsen. Det gläder mig att utrikesministern har lyft frågan i olika sammanhang och också har kallat till sig den iranske ambassadören.

Nasrin Sotoudeh är inte ensam. I världens olika länder har kvinnor, advokater, journalister och människorättsaktivister höjt rösten. Det måste vi också göra. Jag gjorde det under statsministerns frågestund, och jag gör det också nu.

I Iran har kvinnorna i 40 år lidit under sharialagar och islamisk fundamentalistisk lagstiftning som osynliggör kvinnor. Kvinnornas kroppar ägs inte av dem själva utan av staten och lagarna.

Nasrin Sotoudehs brott är inget brott i egentlig mening. I en rättsstat, i en stat med lite mer mänskligt ansikte, kan man ta av sin slöja och äga sin egen kropp. Sotoudeh är anklagad för att ha tagit av sin slöja till exempel i fängelset, på grund av att hon företräder kvinnor som har tagit av slöjan. Hon har också lagt blommor på ställen där polisen aggressivt har arresterat kvinnor. Detta är Sotoudehs brott, enligt Irans lag. För det har hon fått först 5 års fängelse 2016 och sedan i början av mars i år ytterligare 33 år – sammanlagt 38 års fängelse och 148 piskrapp för att hon är människorättsadvokat och företräder kvinnor.

Detta borde man fördöma öppet. Här borde inte bara en översyn göras; vi måste kräva omedelbar frigivning av Nasrin Sotoudeh!

Hon talade nyligen, har jag sett på Youtube, med sin son. Hon är mamma till två barn och har en familj. Det är så fruktansvärt att man inte kan hålla tillbaka tårarna när man ser en sådan människa bli symbol för den frihet som Irans folk, i synnerhet kvinnorna, har törstat efter i 40 år. Så länge har det rått slöjtvång i Iran.

Visst ska Sverige samtala. Visst ska Sverige kalla in ambassadören. Men Sverige har också en minister som varit på ambassaden och gratulerat Iran på årsdagen av 40 års blodbad, mordande av oppositionella och inte minst förtryck av kvinnor. Hur kan man gratulera en stat för detta?

Vi har också till exempel Ahmadreza Djalali, vars fru och två barn väntar på hans död här i Stockholm.

Sverige bör kräva av Iran att dessa personer ska friges. Förutom Nasrin Sotoudeh har vi i denna kammare lyft fram till exempel Ismail Bakhshi, en arbetaraktivist från Haft Tepeh, som fått sex års fängelse för att han kräver löner åt arbetarna.

Jag menar att Iran är helt desperat när det gäller de progressiva feministernas kamp. Man har inget annat kvar än att ge oacceptabla och omänskliga långa fängelsestraff och piskrapp åt Nasrin Sotoudeh och många andra. Jag hoppas att vi kan kräva hennes frigivning.

Anf. 19 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att det är det talade ordet som gäller i kammaren. Att visa bilder under hela anförandet är ett gränsfall.

Anf. 20 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det är en oroväckande utveckling i Iran. Amnesty International säger att detta är en av de värsta domarna på många år. Man kan tolka den som ett försök att tysta en oppositionell kraft.

Tyvärr står det inte rätt till med rättsväsendet i Iran. Jag tycker att det är extra allvarligt när man ger sig på en fredlig aktivist och människorättsförsvarare. Hennes ”brott” är att hon har propagerat för kvinnors rätt att klä sig som de själva vill, vilket borde vara en självklarhet i alla världens länder. Hon har också propagerat mot dödsstraff, något som inte borde finnas i världen längre, och över huvud taget reagerat mot bristen på mänskliga rättigheter i Iran. Detta är alltså i allra högsta grad en politisk dom, och hon är en politisk fånge.

Det finns mycket man kan kritisera i Irans rättsväsen. Det handlar om människor som döms för brott de begått när de var minderåriga. Det hand-

lar om offentliga avrättningar, något som känns helt främmande och fruktansvärt i vår tid. Det är hemskt att det någonsin har hänt, men att det händer i vår moderna tid är fasansfullt. Allt detta är oroväckande.

Man kan uppfatta den här domen som ett sätt att försöka sätta skräck i andra som kämpar för mänskliga rättigheter, vilket är mycket allvarligt. Det har också kommit reaktioner både från Sverige och från andra länder. Vi måste försöka trycka på.

Det började ju väldigt illa. En våldsam revolution i ett land brukar sällan sluta väl. Extremism i alla dess former är naturligtvis farligt, oavsett om man använder religion eller någonting annat som förevändning. En våldsam revolution, en diktatur och ett förtryck med religiös extremism är såklart ingen bra grund att stå på.

Naturligtvis ska vi fördöma det som händer nu, men jag tror också att man får se det lite bredare. Donald Trump har nu en väldigt hård linje mot Iran när det gäller kärnenergiavtalet. I det fallet frågar jag mig om det är rätt väg att gå, om det verkligen bidrar till nedrustning. När det gäller exempelvis nedrustning och arbete för fred, grundläggande frågor som handlar om hela världens existens, tror jag att man måste samarbeta även med länder som tyvärr kränker demokrati och mänskliga rättigheter. Här tror jag tyvärr att Trumps beslut har bidragit i negativ riktning. Det blir en mer osäker värld.

Så länge man inte kan se några tecken på att ett land bryter mot en överenskommelse tycker jag inte att det finns anledning att säga upp den. I de frågor där det är möjligt behöver man ha en dialog även med länder som Iran.

När det gäller kränkningarna mot mänskliga rättigheter finns det naturligtvis ingenting annat att göra än att kraftigt fördöma dem. Vad det sedan leder till är en annan fråga, men jag tror att man får ha en balansgång där man kraftigt fördömer men samtidigt inte har en total isolering av landet. Risker är annars att det blir ännu mer förtryck, ännu mer isolering och ännu mer inriktning på att kränka mänskliga rättigheter. Dessutom är risken att man går ifrån det nedrustningsarbete som är så nödvändigt både för världens säkerhet och för de mänskliga rättigheterna. Men kränkningarna av mänskliga rättigheter måste vi självklart fördöma.

Anf. 21 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Sverige kräver även fortsättningsvis att Iran respekterar mänskliga rättigheter. Utöver bilaterala kontakter arbetar vi systematiskt och löpande med dessa frågor genom EU och FN och i kontakter med iranska företrädare. Domen mot Nasrin Sotoudeh är mycket upprörande, och så fort den blev känd tog UD upp fallet med seniora iranska företrädare på hög nivå, precis som jag sa, bland annat Irans ambassadör.

EU har ju sanktioner mot Iran avseende mänskliga rättigheter sedan 2011. Arbete pågår just nu med att förlänga dessa restriktiva åtgärder i form av frysning av tillgångar och ekonomiska resurser samt reserestriktioner mot personer som är ansvariga för allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter i Iran.

Sverige är också med i kärngruppen som i Genève lägger fram resolutionen för FN:s specialrapportör för mänskliga rättigheter i Iran. Det omfattande tillämpandet av dödsstraff, som vi har hört om här, inklusive dödsstraff för minderåriga, är mycket bekymmersamt. Sveriges och EU:s

hållning när det gäller dödsstraffet är väl känd. Vi betraktar det som ett omänskligt, grymt och oåterkalleligt straff som strider mot de mänskliga rättigheterna. Vi fördömer dödsstraffets tillämpning i alla dess former. EU är en drivande aktör i arbetet för avskaffande av dödsstraff, och vi tar från vår sida en aktiv del i det arbetet.

Dessutom är möjligheten till facklig organisering och fackliga rättigheter väldigt dålig i Iran. Oberoende fackföreningar är inte tillåtna, och även här gäller att många fackliga och arbetsrättsliga aktivister är fängslade. Just den situationen togs upp också när statsministern var på besök i Iran i februari 2017.

Yttrandefriheten och förenings- och församlingsfriheten måste respekteras. Det tas bland annat upp i UD:s rapport om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer som publicerades i april 2017. Det är ännu ett exempel på hur vi arbetar med landrapporter. Vi lyfter även de här frågorna regelbundet med Iran.

Utöver det omfattande tillämpandet av dödsstraffet i Iran är användningen av tortyr också alarmerande. De rapporter om tortyr som till exempel fackliga företrädare utsätts för under fångenskap är alarmerande i allra högsta grad.

Vi kommer att fortsätta vårt arbete, och det kan komma att också omfatta att stärka sanktionsbestämmelserna gentemot Iran.

Anf. 22 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Tack, utrikesministern!

Javisst, Iran har skrivit under internationella konventioner, men man accepterar dem inte. I föregående debatt talade vi just om länder som kränker de mänskliga fri- och rättigheterna i sin lagstiftning. Särskilt kvinnorna var några av de första som utsattes vid Khomeinis övertagande då de inte fick gå ”nakna” till sin arbetsplats – om man inte hade hijab var man alltså naken. Det är därför Nasrin Sotoudeh har fått så höga straff. Enligt islamsk lag, sharialag, har hon propagerat för prostitution och oordning, och man menar att landets säkerhet är i fara. Så pass ängslig är man för kvinnorrättsaktivister! Jag vet inte om jag ska skratta eller gråta, men det är faktiskt det här hon har blivit dömd för.

Sverige gör en hel del. Sverige har företag i Iran, och vi vet att facket – det sitter representanter här på läktaren från LO och Transport – gång på gång har skrivit skrivelser enligt ILO:s internationella kärnkonventioner och om respekt för fackliga rättigheter och respekt för bildande av oberoende fack. Men Iran har blundat.

Sverige borde kräva att arbetare i de företag som jobbar där ska ha samma rättigheter och samma fackliga förmåner och löneförmåner som arbetarna i LO och Kommunal eller Handels här i Sverige. Det borde vi kräva.

Jag vet att Sverige satsar mycket när det gäller kvinnors företagande. Jag har inget emot att man gör det, men problemet är att vi tyvärr bidrar med pengar, våra skattemedel, till neoliberala kvinnor som vicepresidenten och inte till kvinnor som Nasrin Sotoudeh. Jag hoppas att det blir Nasrin Sotoudeh och hennes systrar nästa gång och inte de som motarbetar dem. Alla kvinnor är inte feminister, det vet vi. Iran har en milis som heter Khahar Zainab, och det är de som bevakar och bevarar det här, precis som i Daish där kvinnorna föder barn för att bevara kalifatet. Vi måste erkänna

det, och det är inget fel att göra det. Vicepresidenten och många andra kvinnor som i de här sammanhangen dyker upp är representanter för en stat där de själva stiftar sådana lagar, stöder lagarna och implementerar dem. Därför måste vi, menar jag, markera gentemot dem.

Javisst, Sverige stöder kvinnokampen, men kvinnokampen är inte vicepresidenten eller några företagare som är neoliberala kvinnor som helt enkelt vill bevara systemet. Vi vill att kvinnorättsaktivister, arbetsrättsaktivister och andra människor som vi här i talarstolen kräver ska frigges ska få ta del av vårt bistånd, vår demokrati och vår humanitära hjälp. Det ska gälla dem också.

Jag är glad att Margot Wallström och regeringen har kallat upp Irans ambassadör. Det är dags att göra någonting på EU-nivå. Det vore väldigt bra om man kunde gå ihop och kräva frigivning av Nasrin Sotoudeh men också av Ahmadreza Djalali och arbetaraktivisten Ismail Bakhshi.

Anf. 23 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag läste i en rapport att kvinnor är i majoritet på de iranska universiteten. Det skulle man ju knappast kunna tro. Men det visar också på ett stort problem som landet har, för tittar man på arbetslivet ser man att det är väldigt mansdominerat och att kvinnors och flickors frihet är kraftigt beskuren. Det finns en grund att stå på, för både flickor och pojkar får utbildning, och majoriteten på universiteten är kvinnor. Men tänk vilket resursslöseri det är att man inte tar vara på de här kvinnornas kompetens i arbetslivet och att man förtrycker dem så grovt! De får inte bestämma över sitt eget liv och får inte ens bestämma hur de ska klä sig.

Det gläder mig att det ändå är ett sådant motstånd mot den här politiska domen, och det är naturligtvis inte den enda domen, men det är ett av de värsta exemplen på många år. Kvinnors rättigheter är faktiskt så grundläggande och viktiga och är en så viktig del av de mänskliga rättigheterna att vi protesterar, och det får konsekvenser – inte bara att Iran får höra omvärldens negativa reaktioner utan också att vi har sanktioner. Det handlar såklart inte bara om kvinnors rättigheter. Det handlar om de enorma kränkningar som finns över hela fältet när det gäller mänskliga rättigheter och barns rättigheter.

Det som är positivt är att det här fallet i alla fall har uppmärksammats. Att piskrapp förekommer i vår tid och att det är så många piskrapp som utdöms är så förfärligt och barbariskt, och samma sak är det med fängelsestraff på flera decennier för fredlig aktivism.

Det gläder mig mycket att regeringen fördömer det här, och jag tror att det är bra om man gör det också i hela EU, för då sätter man tryck på ett annat sätt.

Anf. 24 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Tack till både Amineh Kakabaveh och Hillevi Larsson för den här debatten!

Sveriges position när det gäller respekten för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer är, som tidigare har nämnts, tydlig. Vi kritiserar upprepat Iran för dess brister. Jag tror, som Hillevi Larsson just sa, att det är viktigt att rösterna hörs och att reaktionerna som uppstår runt om i världen uppmärksammas. Vi kommer i vår dialog med Iran att fortsätta att regelbundet ta upp frågor som rör diskriminering av kvinnor och

flickor. Detsamma gäller tillämpningen av dödsstraffet, fackliga rättigheter och den bristande respekten för minoriteters mänskliga rättigheter i Iran.

Fängslandet av Nasrin Sotoudeh är upprörande och ett exempel på en negativ utveckling för människorättsförvarare i Iran. Vi kommer i stället att fortsätta skydda, stödja och främja människorättsförvarare i landet.

Den isoleringspolitik som riktades mot Iran i decennier ledde ju inte till några positiva framsteg när det gäller mänskliga rättigheter. Vi fortsätter på en väg framåt där dialog och möten ändå sätts i fokus. Men ibland kan det behöva kombineras med sanktioner av det slag som jag nämnde här. Det diskuteras fortsatt i EU-kretsen.

Förändring kräver dialog, också med företrädare för länder som står långt ifrån oss i synen på mänskliga rättigheter. Vi kommer att vara tydliga med vad vi tycker om den här frågan och den här domen. Vi kommer att fortsätta att engagera oss för en utveckling mot respekt för mänskliga rättigheter i Iran.

Anf. 25 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för att du vill ta upp frågan om Nasrin Sotoudeh, mänskliga rättigheter i Iran och kvinnors situation i Europa och EU! Jag hoppas att man gör någonting gemensamt för att Nasrin Sotoudeh inte ska utsättas för 148 piskrapp och inte avtjäna 38 års fängelse på grund av att hon vill att kvinnor ska äga sina egna kroppar. Det är helt absurt och oacceptabelt att länder som Iran, Saudiarabien och andra som också är medlemmar i FN dyker upp i olika sammanhang på samma villkor utan att någon ens höjer ögonbrynen. Hur kan det vara möjligt att man hänger människor?

Jag själv var i Auschwitz förra veckan. Jag grät och mådde så illa under de tre dagar jag var där, för jag tänkte att exakt samma sak händer i mitt gamla hemland i dag. Jag kunde inte hejda mina tårar när jag tänkte på de unga politiker som jag själv känner.

Det är fruktansvärt att man i dag är emot kvinnor och mänskliga rättigheter i Iran. Därför måste vi använda allt som står i vår makt för att stoppa fängslande, mördande och avrättande av till exempel Ahmadreza, Ismail Bakhshi, Sotoudeh och tusentals andra människor som kämpar för mänskliga rättigheter och rätten att bestämma över sina egna kroppar.

Anf. 26 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Jag har stor respekt för det engagemang som Amineh Kakabaveh visar i alla de här frågorna.

Det är väldigt viktigt att det blir en stark röst från vår sida gentemot Iran och att vi säger att vi förespråkar en öppen dialog. Då måste vi också kunna framföra åsikter som går emot den ordning som just nu råder i Iran och att vi kräver att de respekterar mänskliga rättigheter.

Vi kommer att fortsätta driva de här frågorna också i EU och FN, för vi tror att om vi är många som arbetar gemensamt blir vi starkare.

Jag tackar för debatten. Det är viktigt att arbetet fortsätter.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 27 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Lotta Olsson har frågat mig hur jag ser på lantmäteriernas funktion samt service till medborgarna.

Inledningsvis vill jag betona att jag håller med Lotta Olsson om att landets 40 lantmäterimyndigheter och den verksamhet de bedriver är en väldigt viktig del av samhällsbyggnadsprocessen. För mig och regeringen är det därför viktigt att denna process fungerar som det är tänkt, så att den kan bidra till att möta de samhällsutmaningar som vi står inför, bland annat behovet av fler bostäder.

Vad gäller lantmäterimyndigheterna har Statskontoret på uppdrag av regeringen utvärderat hur organiseringen av fastighetsbildningen i en statlig och ett antal kommunala lantmäterimyndigheter fungerar utifrån kraven på en enhetlig, rättsäker och effektiv verksamhet. I sin slutrapport konstaterar Statskontoret att organiseringen av fastighetsbildningsverksamheten är unik i statsförvaltningen. Det finns inte någon motsvarande organiseringsform där staten och kommunen har samma uppdrag och verksamhet med utgångspunkt i samma regelverk men inom olika geografiska områden. Statskontoret drar även slutsatsen att det delade huvudmannskapet gör det svårt att uppnå regeringens krav på en enhetlig och effektiv fastighetsbildningsverksamhet.

Både jag och regeringen ser allvarligt på att servicen för medborgare, företag och myndigheter är olika i olika delar av landet och att vissa lantmäterimyndigheter har för långa handläggningstider.

I mitten av februari redogjorde jag för regeringens åtgärder för att komma till rätta med dessa problem i en interpellationsdebatt med Lotta Olssons partikollega Lars Beckman. Med hänsyn till den korta tid som gått sedan dess hänvisar jag till vad jag framförde då.

Regeringen arbetar även aktivt med att digitaliseringens möjligheter ska användas bättre inom samhällsbyggnadsprocessen och på så vis bidra till att hela processen blir snabbare och effektivare för såväl lantmäterimyndigheterna som övriga aktörer. Därför fick Lantmäteriet i slutet av 2017 regeringens uppdrag att driva en omfattande kompetenssatsning om digitaliseringens möjligheter i plan- och byggprocessen under tre års tid. I början av 2018 fick Lantmäteriet även regeringens uppdrag att fortsätta verka för en smartare samhällsbyggnadsprocess. Uppdraget är en fortsättning på regeringens satsning Digitalt först, som inleddes 2016.

I en delredovisning av det förnyade uppdraget har Lantmäteriet redogjort för hur ett nationellt tillhandahållande av detaljplaner kan utformas. I slutredovisningen ska myndigheten redogöra för en utveckling av infrastrukturen för geodata. Parallellt med dessa uppdrag samarbetar Lantmäteriet med ett antal andra statliga myndigheter i två regeringsuppdrag om en säker och effektiv tillgång till grunddata samt ett säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga sektorn.

Regeringens satsningar inom detta område görs framför allt för att förbättra och säkerställa den funktion som medborgarna förväntar sig i ett land som ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Min avsikt är därför att fortsätta utveckla samhällsbyggnadsprocessen under denna mandatperiod.

Anf. 28 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Våra lantmäterier har en viktig samhällsfunktion. Man får inte stycka av och sälja mark från en fastighet innan Lantmäteriet gjort en förrättning. Så är lagstiftningen, och det är bra och tydligt. Vad som däremot inte är bra och tydligt är hur våra lantmäterier bedriver sitt arbete avseende hur lång tid det tar att få ett svar på sin förrättning.

Våra lantmäterier drivs i dag via det statliga Lantmäteriet och ett antal kommunala lantmäterier. De 40 lantmåterimyndigheterna i Sverige genomför varje år 20 000 förrättningar.

För mig som riksdagsledamot är en viktig del av uppdraget att lyssna på vad våra medborgare och väljare ser som viktiga frågor, vad som fungerar i samhället och vad som inte fungerar.

Nu är inte medborgarna nöjda. Väntetiderna till våra lantmäterier är ett stort problem. Man fastnar i långa väntetider och kan inte göra något åt det.

Fru talman! Det är också ett demokratiproblem. När tjänster och service som är offentligt styrda inte fungerar finns det ingen annan instans som man kan vända sig till. Man är helt bunden till de här väntetiderna.

Man beskriver att man inte haft möjlighet att stycka av och sälja delar av en fastighet på grund av en väntetid på två år. Det innebär att man inte heller får möjlighet att få ut pengarna från en försäljning på två år. Den tilltänkta köparen får inte heller möjlighet att vare sig söka bygglov på köpt mark eller, för den delen, exempelvis börja investera på annat sätt i marken, till exempel en täckdikning på åkermark. Det kanske inte ens finns någon som vill vänta i två år på att köpa en bit mark om man får den avstyckad.

Vidare leder detta till andra problem. Väntetiderna på våra lantmäterier försenar byggandet av bostäder – bostäder som Sverige har brist på och som skulle behöva byggas. Väntetiderna innebär en flaskhals och att vissa byggen kanske inte ens blir av. Väntetiderna bidrar till att samhällsutvecklingen stannar upp. Vi missar arbetstillfällen på grund av detta, och det har Sverige inte råd med. Viktiga infrastrukturer kommer inte heller på plats. Hur ska vi nå klimatmålen om det inte finns tillräckligt med ledningskapacitet i våra elnät och Lantmäteriet inte gör de förrättningar som är nödvändiga för att bygga ut elnätet? Väntetiderna är indirekt ett klimatproblem.

Fru talman! Om vi som politiker ska kunna bidra till en god samhällsutveckling gäller det att vi tillser att de samhällsfunktioner som politiker har att styra fungerar. Det är vårt ansvar. Vi förväntar oss att alla andra funktioner som ska fungera i ett samhälle verkligen fungerar. Taxin ska komma i tid, bilverkstäder ska laga vår bil när det behövs och mataffärerna ska vara öppna när vi har tid att handla. Det är rimligt att vi politiker har en grundinställning som innebär att vi också tillser att det vi serverar alla samhällsmedborgare med också ska fungera. Då behöver även Lantmäteriet fungera.

Bara så får vi ett samhälle som fungerar. Vi måste komma bort från den rödgröna regeringens väntesamhälle.

Anf. 29 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Lotta Olsson, för en viktig fråga! Även vi är såklart angelägna om att samhällsbyggnadsprocessen ska fungera så effektivt och

snabbt som det över huvud taget är möjligt. Därför har regeringen långt ifrån suttit passiv utan har vidtagit ett antal åtgärder. Vi har verkligen ambitionen att kunna göra något åt detta problem.

Eftersom fakta är viktigt vill jag upplysa om att genomsnittstiden för hantering på lantmäterierna ligger på ungefär ett år. Det finns exempel på att man har betydligt längre handläggningstid. Det finns också exempel på att man har betydligt kortare handläggningstider. Därmed inte sagt att ett år är en acceptabel handläggningstid i genomsnitt! Vi skulle såklart väldigt gärna vilja se att det hela gick snabbare än så.

Samtidigt måste man ha respekt för att det handlar om komplicerade ärenden. Ibland krävs ett omfattande arbete för att man ska kunna komma framåt. Ofta står mycket stora värden på spel. Därför behöver vi säkerställa att processen är rättssäker och att vi har den kompetens som krävs för att genomföra fastighetsbildning på ett säkert sätt.

Vi har som sagt gett Lantmäteriet ett antal olika uppdrag och uppgifter för att råda bot på problemet. Vi har även utsett fyra nya styrelseledamöter till Lantmäteriets styrelse, bland annat en ny styrelseordförande, för att man där ska kunna hantera de utmaningar som myndigheten står inför. Dessutom har vi utsett en ny generaldirektör för att få en ledning som kan arbeta effektivt med att få en väl fungerande myndighet.

Vi har vidare gett Lantmäteriet i uppgift att redovisa hur man arbetar för att attrahera, anställa och utveckla personal. Självklart är kompetensbristen inom området en stor hämsko för alla lantmäterimyndigheter, inte minst för det statliga Lantmäteriet.

Vi har också gett Lantmäteriet i uppdrag att redovisa vilka åtgärder myndigheten avser att vidta för att minska handläggningstiderna och hur man kan prioritera mellan olika ärenden för att de mest samhällsviktiga ska få förtur.

Vi har dessutom bett Lantmäteriet att redovisa och införa en ny uppföljningsmodell om hur man kan följa upp hur ärendehanteringens går till. Man ska också redovisa nyckeltal som vi kan använda för att utvärdera myndighetens effektivitet och hur den arbetar. Arbetet med uppföljningsmodellen kommer att delredovisas i april 2019, det vill säga innevarande månad. Sedan kommer man att i årsredovisningen löpande redovisa hur man arbetar för att korta handläggningstiderna. Jag tror att det kan vara klokt att invänta myndighetens egen analys innan vi kan dra några säkra slutsatser och därmed gå vidare med att fatta ytterligare beslut.

Kompetensbristen är dock en hämsko för alla lantmäterimyndigheter. Jag är bekymrad över den utvecklingen. Den förra mandatperiodens rödgröna regering aviserade en stor utbildningssatsning för samhällsbyggnad i budgeten för 2018. Tanken var att den successivt skulle trappas upp. Vi avsatte 14 miljoner redan i den första budgeten och hade sedan en trappa upp till 112 miljoner kronor, vilket är en rejäl utbildningssatsning.

När sedan riksdagen antog en ny budget som Moderaterna tillsammans med Kristdemokraterna lade på riksdagens bord och som Sverigedemokraterna ställde sig bakom fanns en sådan upptrappning inte med. Man avstod alltså från denna kompetenshöjning och utbildningssatsning på lantmäteri verksamhet och samhällsbyggnad. Det tycker jag var en bekymmersam prioritering som inte kommer att underlätta för lantmäteri myndigheterna att kunna korta handläggningstiderna. Om man inte får tillgång till den kompetens som behövs är det svårt att göra ett bra arbete.

Det vore intressant att höra Lotta Olssons besked om varför man prioriterade som man gjorde i den budget som gäller.

Anf. 30 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Den tillsyn som Lantmäteriet har över de kommunala lantmäteriverksamheterna är inte särskilt djupgående. Men varken den statliga eller den kommunala delen klarar sina uppdrag. Det ser väldigt olika ut.

Under det första kvartalet 2018 fanns det väntetider på mellan 23 och 146 veckor, vilket riksdagens utredningstjänst har tittat på för min räkning. Då måste det rimligen finnas jämförelser att göra. Man borde kunna lära sig hur man kan jobba för att få en kortare väntetid. Hur hanterar man det på vissa ställen för att få ned tiderna? Hur kan man dra nytta av det?

Det visade sig också att vissa har väldigt långa väntetider, men när de väl sätter igång processerna går det rätt fort. Detta tyder på att tiden egentligen inte nödvändigtvis behöver vara så lång för en bra ärendehantering. Själva tiden man använder för att jobba med ärendet går ganska fort. Det handlar alltså om en ren väntetid.

Det finns dessutom en fara i att tro att digitalisering ska lösa allting. Oftast brukar tröskeln när man digitaliserar bli en smärtsam, om än positiv, process att komma över. Om man har haft problem innan tror man kanske att man får ett snabbt jobb efter detta. Det här är ett synsätt jag vill varna för.

Detta är inget nytt problem, utan det har funnits i flera år. Även Justitieombudsmannen har tagit upp detta. Då har man åtgärdat det hela genom att jobba av de ärenden som var längre än fem år.

Det känns ändå som att detta är en fråga där alla fakta visar att man borde sätta ned klacken och prioritera det hela högre. Jag har läst om Axel Oxenstierna och hans stora insats för svensk förvaltning. Tänk om han hade fått se något som detta som inte fungerar bättre än så här! Vi kan ju få alla andra funktioner i samhället att funka så bra. Det här får stora konsekvenser. Vi har problem med infrastrukturen, elnäten och bostadsbygandet. Att detta inte fungerar får stor impact.

Fru talman! Jag förstår inte varför ministern inte är tydligare och trycker på i dessa ärenden som är enormt viktiga. Vi måste kräva mer. Detta påverkar människors liv på ett mycket negativt sätt. Från min horisont duger det inte att bara arbeta med detta. Här behöver man visa på tydliga resultat. Både jag och mina väljare kräver det. Detta är något som människor ute i landet har börjat bli ganska trötta på. Det här måste gå att ordna.

Det kan vara farligt för etablissemangen att sådana samhällsfunktioner sköts styvmoderligt och inte kommer på plats.

Anf. 31 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag delar inte Lotta Olssons bedömning att detta inte har prioriterats. Tvärtom har vi lagt stor vikt vid frågan om hur vi kan få Lantmäteriet att fungera mer effektivt och hur vi kan korta handläggningstiderna. Det handlar som sagt om att många samhällsviktiga funktioner hänger på att det finns en fungerande lantmäteriverksamhet.

Ibland har det från Moderaternas håll låtit som att lösningen på detta bara är att släppa fram kommunala lantmäterier – alla som vill ska kunna göra det här. Det är en väg som jag vill varna för. Som jag var inne på i mitt förra inlägg krävs kompetens för detta. Det krävs att man har kunskap och förmåga för att hantera dessa ganska komplicerade ärenden.

Som Lotta Olsson själv vidgår har de kommunala lantmäterierna inte något bättre track record än vad den statliga lantmäteriverksamheten har. Tvärtom har många kommunala lantmäterimyndigheter också väldigt långa handläggningstider. Statskontoret är väldigt tydligt i sin analys: Om denna uppdelning skulle fördjupas ännu mer skulle det bli ännu mer konkurrens om en redan bristfällig kompetens. Det finns för få personer som har utbildats till lantmätare, och det är en tydlig flaskhals som vi fortfarande kämpar med.

Jag vill också varna för att ställa krav på åtgärder utan att först ha en analys som pekar på var problemen egentligen finns. En sådan analys har vi begärt från Lantmäteriet, och den kommer att komma under denna månad. Vi rullar alltså inte tummarna och väntar, utan vi har ställt krav på Lantmäteriet om en redovisning. Den kommer inom de närmaste veckorna. Då får vi ett bättre underlag för att sedan kunna ta ytterligare steg och göra det som är relevant för att nå målet om att korta ned handläggningstiderna. Det är ju inte någon som tjänar på att vi riktar in massor med resurser på fel områden och inte löser problemet. Vi måste veta vad vi gör när vi vidtar åtgärder.

Lotta Olsson pekar i sitt anförande också på hur man har prioriterat för att först kunna behandla de allra viktigaste ärendena, som har väntat alldeles för länge på sin tur. Det är ett exempel på hur man kan arbeta inom myndigheten med att ta itu med problemen.

Självklart delar jag Lotta Olssons uppfattning att digitalisering inte är något slags trollspö som löser alla utmaningar. Det har inte heller regeringen eller myndigheten själv hävdad. Däremot ska man inte förminska digitaliseringen som verktyg för att kunna effektivisera och i framtiden korta handläggningstider och arbeta effektivare än tidigare. Där har vi ett gediget arbete som pågår med att resurssätta och se till att man hittar nya rutiner och nya vägar att använda digitaliseringens möjligheter för att modernisera fastighetsbildningen i Sverige. Jag tror att det kommer att visa sig vara en väldigt viktig och bra prioritering för att få en effektivare lantmäterimyndighet men också för att korta de tider man behöver vänta på att få sitt ärende behandlat.

Däremot tycker jag att Lotta Olsson lite grann undviker någonting som jag betraktar som en viktig kärna, nämligen utbildningssystemet och tillgången till kompetens. Det är svårt att bedriva lantmäteriverksamhet utan lantmätare. Vi har tyvärr för få som har utbildat sig på det området. Vi har en tydlig brist på kompetens. Det krävs satsningar på att få fram framtidens lantmätare för att kunna hantera det här problemet på lång sikt.

Med tanke på att man från Moderaternas sida i interpellation efter interpellation lyfter fram det här problemet och kräver handling och åtgärder tycker jag att det är en märklig prioritering att man i den budget som man har lagt på riksdagens bord och som har röstats igenom tydligt prioriterat ned utbildningen för lantmätare och i samhällsbyggnad. Där tycker jag väl att ord och handling lite grann står emot varandra. Det är en prioritering

som jag inte har förståelse för, om man är angelägen om att korta handläggningstiderna på lantmäterierna.

Anf. 32 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Självklart behövs det kompetens, och självklart finns det trånga sektorer. Jag har inte för avsikt att underminera något och påstå att det här inte är viktiga funktioner som kräver hög kompetens och utbildning. Det ser ju ut så här i en del andra branscher också. Det behöver man komma till rätta med.

Men det är också så att det finns sådana som har lyckats hålla nere handläggningstiderna. Hur jobbar de? Jobbar de på ett annat sätt? Måste man vara lantmätare för att ha hela hanteringen, eller finns det delar av detta som man kan lägga på andra yrkesgrupper, där det är lätt att få tag på personal? Organisation kan ibland lösa saker på ett sätt som inte kompetens snabbt kan göra. Det duger alltså inte riktigt att bara skylla på det. Det är även inom en del andra yrken så att det inte finns hur många som helst av dem med den högsta kompetensen. Då får man se över vilka funktioner de måste sköta. Man ska hushålla med resurserna på ett bra sätt.

Självklart är det viktigt att göra en analys. Ingen är gladare än jag om ministern går till handling. Får vi se någonting hända redan under våren eller under hösten är det bra. Man ska aldrig vidta åtgärder utan att ha tänkt till ordentligt.

Men jag skulle också vilja att man redovisade hur det ser ut med väntetiderna. Om svenska folket ser att det ser ut så här i vissa kommuner kommer man att öka trycket. Det är som med taxichaufförer och andra funktioner i vårt samhälle – får man ta del av vad de icke nöjda kunderna känner kommer det att öka trycket. Jag tror att de allra flesta vill göra ett bra jobb. Ser man att man är sämst i klassen försöker man jobba på det. Det behövs lite mer jämförelser och lite mer tryck ut i organisationen. Ministern kan inte sköta hela jobbet själv.

Anf. 33 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! När det gäller jämförelser och statistik har vi gjort ett gediget arbete och fått fram betydligt bättre underlag. Vi kan konstatera att kommunala lantmäterimyndigheter i Stockholm, Helsingborg, Uddevalla, Motala, Hässleholm, Landskrona, Haninge, Varberg, Sandviken, Örn-sköldsvik och Västerås har längre genomsnittliga handläggningstider än vad den statliga lantmäterimyndigheten har. I det sammanhanget gäller det också att hålla reda på att det är ganska olika verksamheter vi pratar om. Under den tid man studerade handlade det statliga Lantmäteriet 3 200 ärenden, medan Sandviken handlade 8. Det är alltså ganska olika dimensioner vi pratar om.

Men det behövs också kompetens. Det går inte att komma ifrån att det är en flaskhals. Där har Lantmäteriet lyckats arbeta effektivare än de kommunala lantmäterimyndigheterna. Lantmäteriet har 56 procent av alla handläggare, men hanterar 76 procent av alla ärenden. Det är alltså snarast så att man är effektivare per lantmätare.

Vi behöver jobba med många olika åtgärder. Vi har vidtagit många åtgärder för att få en bättre styrelse. Vi har en ny generaldirektör, som har förmåga att ta tag i de problem som uppstått. Vi har också gett många uppdrag. Det kommer att levereras förslag på vad som kan göras för att kunna

korta handläggningstiderna framöver med tanke på var de stora problemen finns.

Utbildning har jag varit inne på. Det kommer att vara viktigt att vi tar vara på den kompetens som finns. Exempelvis kommer det till vårt land människor som har utbildning inom det här området. Att kunna ta till vara deras kompetens och få användning för den i Sverige tror jag kan vara en viktig lösning. Men vi behöver också hitta nya vägar och nya metoder att arbeta. Där är digitaliseringen och öppna geodata en väg för att ytterligare effektivisera lantmäteriverksamheten i Sverige.

Detta är en högt prioriterad fråga för regeringen. Vi arbetar oförtrutet för att med alla medel korta handläggningstiderna, som i dag är alltför långa. Där delar jag Lotta Olssons uppfattning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2018/19:71

2 april

Svar på
interpellationer

§ 13 Svar på interpellation 2018/19:137 om rättsstatens principer i Rumänien

Anf. 34 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Ludvig Aspling har frågat utrikesministern om Rumäniens regerings agerande ligger i linje med Europeiska unionens värderingar och artikel 2 i fördraget samt vilka åtgärder hon annars avser att vidta. Frågan har överlämnats till mig.

Regeringen verkar för att alla medlemsstater i unionen ska respektera och upprätthålla EU:s gemensamma värderingar. Regeringen ser med oro på utvecklingen på rättsstatsområdet på flera håll i EU och för en dialog med berörda medlemsstater om vikten av att respektera grundläggande fri- och rättigheter och rättsstatens principer. Sverige samarbetar också med en krets av likasinnade medlemsstater för att göra EU:s åtgärder mer effektiva. Sverige stöder de pågående varningsförfaranden som EU-kommissionen och Europaparlamentet initierat enligt artikel 7.1 i EU-fördraget och har även intervenerat vid EU-domstolen till stöd för EU-kommissionen i mål om rättstatsfrågor mot Ungern.

När det gäller Rumäniens utveckling gällande reformer av rättsväsendet och kampen mot korruption står landet sedan EU-inträdet 2007 under övervakning från EU-kommissionen, vilket var ett villkor för landets medlemskap i EU. Efter flera år av framsteg efter inträdet har sedan 2017 utvecklingen vänt i landet. Flera kontroversiella lagändringar som bland annat befaras undergräva rättsväsendets oberoende och försvåra kampen mot korruption har drivits igenom. Ytterligare andra ligger som förslag för slutbehandling i parlamentet. Lagändringarna har rönt såväl inhemsk som internationell kritik, bland annat från EU-kommissionen och från Europarådets Venedigkommission. I den senaste rapporten från EU-kommissionens övervakningsmekanism CVM formulerades skarp kritik mot Rumänien, som uppmanades agera för att vända den negativa utvecklingen. Den rumänska regeringen har avvisat denna kritik och fortsätter att driva igenom lagändringarna.

Sverige spelar en aktiv roll i de diskussioner om dessa frågor som förs i Bryssel och verkar för att EU ska uppmana Rumänien att värna rättsstatens principer och antikorrupptionsarbetet. Vi välkomnar de framsteg som

tidigare skett i Rumänien, men är samtidigt tydliga med att landets reformarbete måste fortsätta och att EU-kommissionens övervakning inte kan avslutas förrän Rumänien har uppfyllt de kriterier som EU-kommissionen satt upp. Dessa budskap framförs också till rumänska företrädare.

Regeringen kommer att fortsätta att hävda att EU:s grundläggande värden inte är förhandlingsbara och att alla medlemsstater måste leva upp till sina åtaganden enligt såväl EU:s som Europarådets och Förenta nationernas regelverk.

Anf. 35 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! När tidningen *The Economist* rankade EU:s länder efter ett demokratiindex hamnade Rumänien allra sist. Efter att Rumäniens socialdemokrater tog makten 2016 började de omedelbart driva igenom lagförslag som i praktiken legaliserar korruption och ger regeringen en ökad möjlighet att tillsätta och avsätta domare.

En bidragande orsak till detta är antagligen att Socialdemokratiska partiets partiordförande och Rumäniens de facto premiärminister Liviu Dragnea personligen är misstänkt för att ha förskingrat hundratals miljoner kronor ur EU-budgeten. Han har också pekats ut som ledaren för ett brottsyndikat av landets särskilda korruptionsåklagare.

År 2015 dömdes Dragnea till ett års fängelse för valfusk, och senare 2018 dömdes han i ytterligare ett korruptionsmål till tre och ett halvt års fängelse. Det är osäkert om han kommer att avtjäna något av de straffen.

Rumänien sparkade därefter chefen för den särskilda korruptionsåklagaren Laura Codruta Kövesi. Rumänien försöker också stoppa samma person från att bli ordförande för EU:s nya åklagarmyndighet, vilket säger en del om hur illa situationen är.

Efter att dokument relaterade till den härvan förra året läckte till en grupp grävande journalister svarade socialdemokraterna med att hota journalisterna med hundratals miljoner kronor i böter enligt EU:s dataskyddsförordning. För ett par veckor sedan försökte samma socialdemokrater förbjuda oppositionspartier från att delta i valet till Europaparlamentet.

Fru talman! Det ser med andra ord ut som att den demokratiska situationen i Rumänien är minst sagt ansträngd. Kommissionen genomför också en granskning av Rumänien inom den så kallade samarbets- och kontrollmekanismen. I en uppföljningsrapport från november 2018 påpekar kommissionen att även om vissa framsteg gjorts går utvecklingen vad gäller korruption och rättsstatens principer bakåt.

Bland annat noterade kommissionen att ny lagstiftning försvårar garantierna för rättsväsendets oberoende. Ändringar av lagarna om rättsväsendet har exempelvis försvagat Högsta rättsrådet och den rumänske presidentens roll i förfarandet för utnämning av högt uppsatta åklagare.

Påtryckningar mot den särskilda korruptionsåklagaren bedöms ha skadat dennes oberoende. Regeringen har också antagit en ny undantagsförordning för att ändra tjänstetidskraven hos korruptionsåklagaren, vilket kan få ytterligare negativa konsekvenser för dennes operativa kapacitet. Allt detta har skapat oro angående institutionernas fortsatta förmåga att åstadkomma resultat i kampen mot korruption i landet.

Fru talman! Det är uppenbart att statsrådet känner till situationen i Rumänien. Jag tror faktiskt att Sveriges regering är ärlig när den uttrycker sin oro för situationen där. Men statsrådet väljer ändå att på något sätt ducka för frågan som jag ställer i interpellationen.

Själva kärnan i frågan handlar om huruvida Sveriges regering anser att Rumäniens regerings agerande fortfarande är i enlighet med artikel 2 i fördraget. Det är vad jag vill ha ett svar på.

Anf. 36 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Det är allvarliga anklagelser som riktas mot den rumänska regeringen. Många av de saker som Ludvig Aspling redovisar här är oroande. Det är också sådant som EU-kommissionen har tagit fasta på. Det har skett med utgångspunkt från vad som står i artikel 2 i EU-fördraget. Man hade inte behövt vara så oroad och bekymrad över utvecklingen om man inte hade befarat att det skulle komma att strida mot den artikeln.

Det är ett arbete som ska fortsätta. Jag har själv hört från Frans Timmermans att han inte är nöjd med det sätt på vilket den rumänska regeringen hittills har uppfyllt de rekommendationer som utfärdats. Man har också lagt till lista efter lista med rekommendationer till den rumänska regeringen.

Vi förväntar oss att den rumänska regeringen ska lyssna noga på vad kommissionen säger men också lyssna på den stora grupp av likasinnade länder som nu pekar på allt fler instrument som vi kan använda för att komma till rätta med brott mot rättsstatens principer.

Det är inte bara det förfarande som gäller Rumänien och Bulgarien. Vi har också förfarandena enligt artikel 7 i förhållande till Ungern och Polen som är bekanta. Vi har en ny tanke som har lanserats i EU-kretsen om att ha ett slags gemensamt granskningsförfarande där varje medlemsstat i unionen skulle få visa hur man uppfyller rättsstatens principer.

Sedan finns det ett förslag från kommissionen inför det budgetarbete som just nu pågår. De länder som inte fullt ut respekterar rättsstatens principer ska inte heller fullt ut få ta emot lika mycket bidrag från EU-budgeten som de annars skulle ha fått. Det visar på allvaret i den här frågan.

Anf. 37 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Återigen är det uppenbart så att statsrådet känner till och är oroad över situationen. Jag tänkte bara kort påminna om vad som faktiskt står i artikel 2.

”Unionen ska bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Dessa värden ska vara gemensamma för medlemsstaterna i ett samhälle som kännetecknas av mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och principen om jämställdhet mellan kvinnor och män.”

Om man tar på sig juristhatten lite grann ser man direkt att det är en paragraf som inte kan tillämpas på ett direkt juridiskt sätt därför att den är alldeles för luddigt skriven. Den är för vid och ger utrymme för alldeles för mycket tolkning. Jag kan på något sätt förstå att det är svårt att svara på frågan om en viss medlemsstats agerande faller inom ramen för detta eller inte. De här begreppen kan tolkas på väldigt många olika sätt.

Det är också viktigt att komma ihåg att de länder som det ofta är frågan om när man talar om att vissa länder inte sköter den offentliga förvaltningen på ett perfekt sätt är nya medlemsstater. Den process som pågår innan en medlemsstat upptas har varit alldeles för slapp. Unionen ställer alldeles för låga krav på nya medlemsstater. Det kan vara någonting att ta med sig nu när unionen är på väg att uppta länder som till exempel Montenegro eller Albanien i en inte alltför avlägsen framtid.

Det som jag dock saknar är ett rakt svar på den fråga som jag återigen måste påpeka är kärnan i interpellationen. Det gäller huruvida Rumäniens agerande ligger inom ramen för artikel 2 eller inte. Den frågan är i någon mån digital. Antingen anser regeringen att agerandet gör det eller så anser regeringen att det inte gör det.

Att påpeka att det pågår ett antal processer för att utvärdera Rumänien, Bulgarien eller andra länder är naturligtvis bra i och för sig. Men det är inte den frågan som jag ställer i interpellationen. Interpellationen handlar om huruvida den här regeringen anser att Rumäniens agerande ligger i linje med artikel 2 eller huruvida Rumäniens regering bryter mot artikel 2. Det skulle jag vilja ha ett rakt svar på.

Anf. 38 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Jag tror att jag ganska tydligt både i det inledande svaret och i mitt första inlägg gjorde klart att den svenska regeringen ser mycket allvarligt på de brister när det gäller respekt för rättsstatens principer som finns i Rumänien. Därmed anser jag att jag har svarat på frågan.

Här finns en tydlig kritik mot maktmissbruk, korruption och hur man har skaffat sig ett politiskt inflytande över rättsväsendet. Det handlar om hur man har motarbetat Laura Codruta Kövesi, som Ludvig Aspling nämnde, när hon sökte uppdraget som chef för Europeiska åklagarmyndigheten. Det är en kritik som vi framför till de länder där det finns anledning att göra det oberoende av vilket parti som sitter i regeringsställning.

Anf. 39 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Se allvarligt på situationen gör vi alla. Att uttrycka tydlig kritik är i och för sig bra. Men det är fortfarande inte det som interpellationen handlar om. Det som vi vill ha ett rakt svar på är en ja-eller-nej-fråga. Anser regeringen att Rumäniens agerande ligger inom ramen för artikel 2 eller anser regeringen att det inte gör det? Det är en väldigt enkel fråga. Det borde statsrådet kunna svara på, tycker jag.

Vad gäller hela processen och det faktum att statsrådet vägrar att svara på frågan pekar lite grann på att det finns en dubbel måttstock inom unionen. Man tillämpar helt enkelt en regelbok för socialdemokrater och en annan regelbok för icke-socialdemokrater. Det blir ganska uppenbart, och jag ser väldigt allvarligt på det.

När man diskuterar frågor om rättsstatens principer finns det ytterligare en princip som är bra att komma ihåg. Det är att lika fall ska behandlas lika. Det är viktigt att komma ihåg. Jag skulle gärna vilja att statsrådet svarade nu i det sista inlägget. Anser han att Rumäniens agerande ligger inom artikel 2 eller inte? Det är väldigt enkelt. Det är en fråga om ja eller nej.

Anf. 40 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Jag vill upprepa vad jag sa alldeles nyss till Ludvig Aspling: Vi har vår uppfattning i de här frågorna oberoende av vilket parti som sitter i regeringsställning. Ludvig Aspling ifrågasatte att vi bedömer olika länder lika och menade att det är beroende av vilket parti som sitter vid styret. Detta är inte korrekt. Vi har inte dubbla måttstockar på det sättet.

Jag kan upprepa vad jag sa tidigare när det gäller artikel 2. Den svenska regeringen anser att det är uppenbart att den rumänska regeringen inte respekterar det som är så tydligt uttryckt i artikel 2 om att respektera rättsstatens principer.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2018/19:71

2 april

Svar på
interpellationer

§ 14 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2018/19:69 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

2018/19:85 Vissa ändringar som gäller PKU-biobanken

2018/19:86 Datalagring vid brottsbekämpning – anpassningar till EU-rätten

2018/19:91 Anställningsskyddet förlängs tills arbetstagaren fyllt 69

2018/19:93 Skydd för beteckningar som omfattas av EU:s handelsavtal med Japan

Skrivelser

2018/19:84 ILO:s rekommendation om sysselsättning och anständigt arbete för fred och motståndskraft

2018/19:87 Riksrevisionens rapport om statens vägledning av kommunal tillsyn

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner och skrivelser skulle förlängas till och med *onsdagen den 24 april*.

Motioner

med anledning av prop. 2018/19:73 Extra ändringsbudget för 2019 – Sänkt mervärdesskatt på elektroniska publikationer

2018/19:3051 av Elisabeth Svantesson och Jakob Forssmed (M, KD)

med anledning av skr. 2018/19:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2018

2018/19:3050 av Håkan Svenneling m.fl. (V)

2018/19:3052 av Lars Andersson m.fl. (SD)

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 29 mars

2018/19:165 Barn som förs utomlands för äktenskap

av *Sara Seppälä* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:166 IS folkmord och erkännande av seyfo

av *Lars Adaktusson* (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

den 1 april

2018/19:167 Felaktiga utbetalningar från a-kassan

av *Erik Bengtzboe* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2018/19:168 Missförhållanden i kycklingindustrin

av *Elin Segerlind* (V)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:169 International Centre for Trade and Sustainable Development

av *Ludvig Aspling* (SD)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 29 mars

2018/19:466 Tillträdesförbud till butiker

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:467 Mälardalens högskola

av *Pia Nilsson* (S)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

den 1 april

2018/19:468 Venezuela

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:469 Bonus–malus-reglerna och den nya mätmetoden WLTP

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:470 Ändring i utlänningslagen

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 17 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Prot. 2018/19:71

2 april

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 29 mars

2018/19:440 Arbetskraftsinvandring

av *Christina Höj Larsen (V)*

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson (S)*

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 15.01.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 12 anf. 28 (delvis)

och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

EMMA PAAKKINEN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 4 Anmälan om ersättare för gruppledare för partigrupp	1
§ 5 Meddelande om frågestund	1
§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövning	2
§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 8 Ärenden för bordläggning	5
§ 9 Svar på interpellation 2018/19:123 om Turkiet inför valet 2019	6
Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	6
Anf. 2 AMINEH KAKABAVEH (V).....	7
Anf. 3 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	8
Anf. 4 AMINEH KAKABAVEH (V).....	9
Anf. 5 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	10
Anf. 6 AMINEH KAKABAVEH (V).....	10
Anf. 7 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	11
§ 10 Svar på interpellation 2018/19:129 om Sverige och den internationella feministiska kampen	11
Anf. 8 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	11
Anf. 9 AMINEH KAKABAVEH (V).....	13
Anf. 10 HILLEVI LARSSON (S).....	13
Anf. 11 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	15
Anf. 12 AMINEH KAKABAVEH (V).....	15
Anf. 13 HILLEVI LARSSON (S).....	16
Anf. 14 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	17
Anf. 15 AMINEH KAKABAVEH (V).....	18
Anf. 16 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	18
§ 11 Svar på interpellation 2018/19:130 om iranska kvinnor	19
Anf. 17 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	19
Anf. 18 AMINEH KAKABAVEH (V).....	19
Anf. 19 TREDJE VICE TALMANNEN.....	20
Anf. 20 HILLEVI LARSSON (S).....	20
Anf. 21 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	21
Anf. 22 AMINEH KAKABAVEH (V).....	22
Anf. 23 HILLEVI LARSSON (S).....	23
Anf. 24 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	23
Anf. 25 AMINEH KAKABAVEH (V).....	24
Anf. 26 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	24
§ 12 Svar på interpellation 2018/19:133 om lantmäteriernas funktion	25
Anf. 27 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	25
Anf. 28 LOTTA OLSSON (M).....	26
Anf. 29 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	26
Anf. 30 LOTTA OLSSON (M).....	28
Anf. 31 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	28
Anf. 32 LOTTA OLSSON (M).....	30

Anf. 33 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	30	Prot. 2018/19:71
§ 13 Svar på interpellation 2018/19:137 om rättsstatens principer i Rumänien.....	31	2 april -----
Anf. 34 Statsrådet HANS DAHLGREN (S).....	31	
Anf. 35 LUDVIG ASPLING (SD).....	32	
Anf. 36 Statsrådet HANS DAHLGREN (S).....	33	
Anf. 37 LUDVIG ASPLING (SD).....	33	
Anf. 38 Statsrådet HANS DAHLGREN (S).....	34	
Anf. 39 LUDVIG ASPLING (SD).....	34	
Anf. 40 Statsrådet HANS DAHLGREN (S).....	35	
§ 14 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	35	
§ 15 Anmälan om interpellationer	36	
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	36	
§ 17 Anmälan om skriftligt svar på fråga	37	
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 15.01.....	37	